

L u l a, kołyska.
Ł ó ł o, łóźko.
H á p a, stół.
D u d u, izba, chałupa własna.
H u s i a, kołysanie, chustka na
głowę.

H a j t a, odziewaczka, płachta.
S i u l a, koszula.
K u k u l y k u, pianie koguta.
K u k u k ! kukanie kukułki.

Inne wyrazy języka dziecinnego składają się ze zwykłych słów, tylko wymawianych niezmiernie zdrobniale i świegotliwie, n. p. mamusicka, mamusieńka, mamusienecka, mamusienecusia, lalusicka, lalusieńka, lalusienecka, lalusienecusia, tatusicek, tutusicuś, tatusienecek, tatusienecus i t. p.

M. Kapuściński.



KWESTYONARYUSZ.

Umieszczając poniżej podane zestawienie kilku tekstów jednej pieśni, będących jej wariantami, chcielibyśmy zwrócić uwagę Szan. Czytelników na tego rodzaju kwestye, które historyczno-porównawczą metodą roztrząsane, mogą rzucić odpowiednie światło nietylko na pieśń niniejszą i jej melodyę, ale także podać stałą podstawę, na której badania poezyi ludowej lub twórczości umysłowej ludu opierać się winny. W ten sposób bowiem, na drodze historyczno-porównawczej krytyki możebnem jest, nie tylko dotrzeć do pierwotnego źródła jakiegoś utworu, czy to pieśni, melodyi, czy bajki itp., lecz także można poznać genezę ich, oraz stosunek pomiędzy niemi, czyli można śledzić twórczość umysłową ludu w całym jej rozwoju. Dlatego pożądanemby było wiele, ażeby zbieracze materyałów ludowych nieznanych n. p. pieśni, bajek itp. zwracali baczną uwagę na ich waryacje, i to, czy to na tem samem miejscu powtarzające się, czy też na różnych miejscach, i te dokładnie zapisywali. Z tego względu praca niniejsza zasługuje na pilną uwagę, a wiążące się z nią kwestye mogą być dla niejednego bodźcem do dalszych uwag i badań w tym samym podjętych kierunku.

Redakcyja.

I. „Jagem służył przy dworze“.

1. Tekst sierski (a).

1. Jagem służył przy dworze,
Przy francuskim tamborze, tamborze,
Przy francuskim tamborze ;
2. Wysłużyłem Lorencie,
W siedmig latag paniencie, paniencie,
W siedmig latag paniencie.

3. Łobiecali mi jo dać,
Siedym lotek pocekać, pocekać,
Siedym lotek pocekać.
4. Siedym lotek pocekoł,
I na wojne pojechał, pojechał,
I na wojne pojechał.
5. Jo na wojnie wojowoł,
Mój konicek chorowoł, chorowoł,
Mój konicek chorowoł.
6. Skorom z wojny powracoł,
Mój konicek wywracoł, wywracoł,
Mój konicek wywracoł.
7. Przyjechałem przed wrota,
„Moja Loreciu, pójzeta, pójzeta,
Moja Loreciu, pójzeta!“
8. Wysła pani w zieleni,
„Twoja Lorecia juz w ziemi, juz w ziemi,
Twoja Lorecia juz w ziemi.“
9. Wysła pani w żołobie,
„Twoja Lorecia juz w grobie, juz w grobie,
Twoja Lorecia juz w grobie“.
10. Jo na konia prędko sied
I na ji grób pojechał, pojechał,
I na ji grób pojechał.
11. Przyjechałem na ji grób,
Konik noskom: „Tup, tup, tup, tup, tup, tup,
Konik noskom: tup, tup, tup.
12. „Kto tupko po mym grobie?“
„Jo ta Loreciu do ciebie, do ciebie,
Jo ta Loreciu do ciebie.
13. Gdzieś podziała te saty,
Com ci kupiuł przed laty, przed laty,
Com ci kupiuł przed laty?“
14. „Mamiem dała trzewicki,
Siostrom dałam spodnicki, spodnicki,
Siostrom dałam spodnicki.

15. Księżdzum dała korole,
By mi grali we troje, we troje,
By mi grali we troje.
16. I zwonili w wielgi zwon,
Zebym miała letki skon, letki skon,
Zebym miała letki skon.“

2. Tekst sierski (b).

1. Jagem słuzył przy dworze,
Przy tym wielgim tam dworze, tam dworze,
Przy tym wielgim tam dworze.
2. Wysłużyłem Lorenke,
Siedmi lotek panienke, panienke,
Siedmi lotek panienke.
3. Łobiecali mi jo dać,
Siedym lotek pocekać, pocekać,
Na wojenke pojechać.
4. Jo na wojne pojechał,
I na wojnie wojowoł, wojowoł,
I na wojnie wojowoł.
5. Przyjechałem z wojenki,
Mój konicek chorowoł, chorowoł,
Mój konicek chorowoł.
- 6., 7., 8. i 9. tak samo jak w tekście (a).
10. Jo na konia prędko siod,
I nad ji grób pojechał, pojechał,
I nad ji grób pojechał.
11. Przyjechałem na ji grób,
Konik noskom: „Tup, tup, tup, tup, tup, tup,
Konik noskom tup, tup, tup.“
- 12 a) „Kto tupko po mym grobie?“
„Jo Lorenciu do ciebie, do ciebie,
Jo Lorenciu do ciebie!“
- 12 b) „Cy jo tobie rózy kwiat?
Mos ta innyk cały świat, cały świat,
Mos ta innyk cały świat!“

- 12 c) „Choćby jo miał i tysiąc,
Moji Lorci juz przysiądz, juz przysiądz,
Moji Lorci juz przysiądz.
13. Gdzieś podziała te saty,
Com ci sprawiuł przed laty, przed laty,
Com ci sprawiuł przed laty?“
14. „Mamiem dała sukienki,
Siostrom dałam spodnicki, trzewicki,
Młodszym dała fartuski.
15. Księdzum dała korole,
By mi grali we troje, we troje,
By mi grali we troje.
16. Zazwońciez mi w wielgi zwon,
Zebym miała letki skon, letki skon,
Zebym miała letki skon“.

3. Tekst sierski (c).

1-13. jak w tekście (b).

14. „Sukniem dała w łorgany,
A korole we zwony, we zwony,
A korole we zwony.“
15. „Zagrojeciez ji w łorgany ,
Moji Lorci kochany, kochany,
Moji Lorci kochany.
16. Zagrojeciez ji w wielgi zwon,
Zeby miała letki skon, letki skon,
Zeby miała letki skon“.

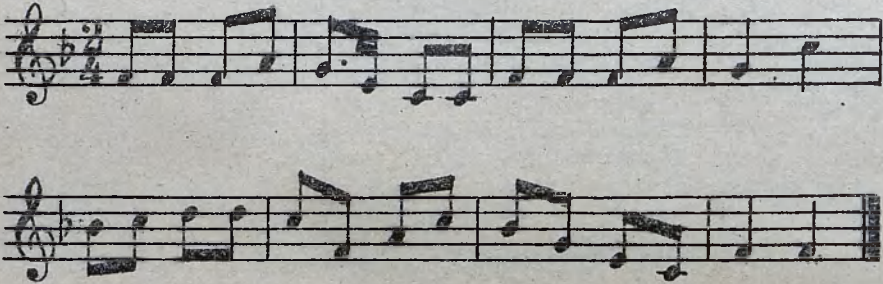
4. Metrum powyższych 3 tekstów.

1. $\begin{array}{cccccccc} \perp & \cup & \perp & \cup & \perp & \cup & \perp & \cup \\ \perp & \cup & \perp & \cup & \perp & \cup & \perp & \cup \\ \perp & \cup & \perp & \cup & \perp & \cup & \perp & \cup \end{array}$

Takie samo metrum mają zwrotki 2—16.

5. Melodya także wszystkim 3 tekstem wspólna.

(Rodzaj marsza żałobnego).



Tak samo spiewają się zwrotki: 3 z 4, 5 z 6, 7 z 8,
11 z 12, 13 z 14, 15 z 16.

6. Tekst słotwiński.

1. Służyłem se we dworze,
Przy francuskim kantorze;
Wysłużyłem dziewczynke,
W siedmiu rockach Lotynke.
2. Jedne nocke tylko śnią społ,
Juz pan cesarz wojsko posłoł.
„Zostań z Bogiem Loto moja,
Jak sie wróce, bydzies moja.“
3. Siedem rocków wojowół,
A na ósmy przyjechał;
Jak przyjechał przed wrota,
I pyto sie: „Gdzie Lota?“
4. Wysła siostra w żołobie:
„Twoja Lota juz w grobie.“
Wysła siostra w zieleni:
„Twoja Lota rok w ziemi.“
5. I pojechał na smentorz,
Na smentorzu z konia słoz.
„Cóz tam chodzi po grobie?“
„Póś mie Loti do siebie!“

6. „Cy ja to jes rózy kwiat?
Dy ich tam mos cały świat.“
„Choćbyk ich miol i tysiacy,
To ja zadnej nie przysiagi“.
7. „Kaś podziała te saty,
Com ci sprawil przed laty?“
„Satym dała w organy,
A korale we dzwony.“
8. Zagrajcie mi organy
Dla tej mojej kochanej!
Zadzwońcie mi na dzwonie,
Na te ciężkie skonanie!

7. Kwestye na temat powyższej pieśni:

- a) Porównać przytoczone teksty powyższej pieśni z tekstami publikowanymi przez Gołębiowskiego, Świętka, Kolberga i innych; oznaczyć tekst pierwotny i wykazać stosunek pokrewieństwa wszystkich razem tekstów tej pieśni.
- b) Przedstawić historyczny rozwój tej pieśni.
- c) Oznaczyć metrum i melodyę tekstu słotwińskiego i innych dotychczas pod tym względem nie objaśnionych; wykazać podobieństwa i różnice wszystkich metrów i melodi tej pieśni.
- d) Objaśnić językowo i rzeczowo wszystkie teksty.
- e) Oznaczyć, do jakiego gatunku ta pieśń między ludowymi należy i co stanowi jej główną istotę.
- f) Zestawić podobne pieśni z obcych literatur ludowych.

L. Młynek.



ROZBIORY I SPRAWOZDANIA.

Uwagi do artykułu J. Witorta: *Kucya na Litwie*.

Przy każdym umiejętnem badaniu, obok suchego niemal matematycznego rozumowania, wielką przysługę świadczy pewna doza żywej i bogatej w pomysły fantazyi. Natomiast jakże wielką krzywdę wyrządza mu niepomawiana i żadną karnością umiejętnej krytyki nieposkromiona fantazyja, zwłaszcza, jeżeli się dostanie na step tak głuchy i pusty, jakim dotąd jest jeszcze nasze ludoznawstwo. Najlżejszy powiew wiatru, trącający o trawy samotnego kurhanu, odtwarza dźwięki nieznanej mowy naszych wymarzonych praojców, przybyłych z okolic dalekiego wschodu. Skrzyp pługa, smak „kuti“ i zapach wonnego tymianu: wszystko to przenosi nas w owe lata szczęśliwe wspólnego pożycia na wyżynach Iranu. Tak cieszymy się i rozkoszujemy tworam i własnej fantazyi — ale jakżeż przykre uczucia budzą